בס"ד "הדף היומי לתולדותינו"

יום **ב'**, כ"**ב באלול** תשס"ח (**22** בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

*ביום ששי האחרון, **י"ט באלול**, בשנת תקפ"ה [1825], צועד **מרדכי מנואל נח** בראש **צעדה המכריזה על הקמת עיר ליהודים**, שייקרא **אררט**.*

מרדכי מנואל נח (1785 - 1851) היה עיתונאי, דיפלומט, מחזאי, עורך דין, שופט ושריף יהודי אמריקאי. פעל למען הקמת ארץ מקלט ליהודים (**אררט**) באי גרנד איילנד שעל נהר הניאגרה, ניו יורק. זמן קצר לאחר היוולדו, חזר אביו לאירופה ואמו נפטרה; נח ואחותו יהודית גדלו אצל סבם וסבתם. כשגדל נח ייעד אותו סבו למקצוע הצורפות, אולם יכולותיו במקצוע לא הרשימו. בגיל 22, לאחר מות סבו, הוא עזב את הבית והחל ללמוד עריכת דין תוך כדי פיתוח קריירות מקבילות כעיתונאי וכפוליטיקאי. הוא הצטרף למפלגה הדמוקרטית-רפובליקנית, אחת משתי המפלגות הגדולות באותה תקופה.

נח היה פטריוט מסור וב־1812, בהיותו בן 26, כתב מאמרי מערכת חריפים שקראו למלחמה עם בריטניה. באותו זמן גם הגיש בקשה למזכיר המדינה להתמנות כקונסול של ארצות הברית. הוא ציין בהבלטה את מוצאו היהודי, וטען שהדבר ירשים את הבוחרים היהודים ואת אומות העולם, ויוכיח למעצמות הזרות כי ממשלתו, במינויה המקצועיים, אינה נשלטת על ידי הבחנות דתיות. הוא מונה כקונסול ב**ריגה** (אז חלק מרוסיה), אולם סירב; לימד הוראה בצ'ארלסטון והמשיך בלימודי המשפטים. ב־1813 מונה כקונסול ב**תוניס**, שם קיבל משימה לפעול לשחרורם של אזרחים אמריקנים שנשבו על ידי שליט אלג'יריה. האזרחים שוחררו, אולם נח הואשם כי בזבז כסף רב במהלך השחרור ובנוסף ישב בתוניס ששה חודשים בלבד מתוך שלוש שנותיו כקונסול. ממכתבו של מזכיר המדינה דאז **ג'יימס מונרו** עולה ריח אנטישמי:

"בעת מינוייך כקונסול בתוניס לא היה ידוע כי דתך תהווה מכשול במילוי תפקידך הקונסולרי."

נח שב לניו יורק וכתב מסמך ארוך המתאר את תקופת שהותו בתוניס; במסמך הוא מוחה על פיטוריו שהוא ראה כפגיעה קשה בזכויות האזרח. בנוסף, הוא כתב שם בעיתון שניהל דודו, ה"נשיונל אדבוקט". לאחר מכן ערך והקים בעצמו שורה של עיתונים. הוא נבחר לתפקיד ה**שריף** של ניו יורק ותפקיד "surveyor of the city's port" ושימש גם כשופט. בשנים 1827-1828 שימש כיושב הראש של האגודה הפוליטית **טאמאני הול**, שתמכה במפלגה הדמוקרטית והיתה בעלת השפעה רבה בעיר ניו יורק.

מרדכי מנואל נח מת משבץ ב־1851. לוויתו בעיר ניו יורק הייתה רבת משתתפים ועיתונים רבים הקדישו למותו את העמוד הראשי.

הקמת בית יהודי

נח שאף להביא לתחייתו של העם היהודי, וב־1820 החל במו"מ לקניית האי **גרנד איילנד** שבנהר הניאגרה, בסמוך לבאפאלו. שאיפתו היתה למשוך לשם סוחרים ובנקאים יהודים שיבינו את ההזדמנויות בפרויקט וחקלאים ממזרח אירופה שיעבדו את האדמה.

"כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר ה' צְבָ-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ב', כ"ב באלול תשס"ח (22 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

האי גרנד איילנד נקנה בשנת 1815 על ידי מדינת ניו יורק מידי האינדיאנים, ונח רכש שליש ממנו, וקיבל אופצייה לרכישת שני השליש האחרים.

כאמור, בשנת 1825 נערך טקס מפואר בן מאות מוזמנים, בכנסיית סן פול בבאפאלו. על רקע האורטוריה יהודה המכבי של הנדל, וכשהוא לבוש בגלימה סגולה ותליון מזהב שנלקחו מתיאטרון, הכתיר עצמו נח כ"**שופט ישראל**" של העיר החדשה **אררט**. הוא נשא נאום בו הכריז על הקמת בית לעם היהודי, והציג את אבן הפינה ליישוב החדש עליה נכתב בעברית: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" ובאנגלית: "אררט, עיר מקלט ליהודים נוסדה בידי מרדכי מנואל נח בחודש תשרי[!] 5586 (ה'תקפ"ו), ספטמבר 1825 בשנת ה־50 לעצמאותה של אמריקה".

האירוע הגרנדיוזי השיג את מטרתו וזכה לתשומת לב רבה מצד עיתונים באמריקה ואירופה, אולם היהודים לא נענו לקריאתו ולעגו לו כ**משיח מטעם עצמו** או כמי שמחפש הזדמנויות להרוויח על גבם של היהודים. בשנת 1832 מכר נח את השטח שרכש. כיום אין בגרנד איילנד קהילה יהודית או בית כנסת, אבן הפינה שמורה ב"חברה ההיסטורית" של באפאלו.

שנים לאחר מכן הגיע נח למסקנה שתחיית היהודים אפשרית רק בארץ-ישראל וקרא למעצמות המערב, תחילה צרפת ואנגליה ולאחר מכן אמריקה, לסייע ליהודים. ב־1837, עשרות שנים לפני הרצל, כתב: "היהודים צריכים לעשות משהו עבור עצמם... סוריה [כלומר, ארץ-ישראל] תחזור ליהודים בדרך של רכישה... בחסותן של צרפת ובריטניה... אכלוסה של סוריה מחדש... מעשי והגיוני"

==========

לעומתו, יום למחרת מתאריך הצעדה, וכחלוף 130 שנה – ביבשת אחרת ובאותה ארץ שנח עצמו הבין לבסוף שהיא הבית האמיתי לעם הסגולה - ב-**כ' באלול** 1955, נבחר **גרשון אגרון** לראש העיר **ירושלים**, כשהוא מייצג את מפא"י.

במלחמת העולם הראשונה נלחם אגרון על אדמת ארץ-ישראל במסגרת **הגדודים העבריים** ונשאר בארץ-ישראל. בשנות ה-20 ניהל את לשכת העיתונות של שירות ההסברה של ההנהגה הציונית. ב-1 בדצמבר 1932 יסד את העיתון בשפה האנגלית **Palestine Post** בירושלים והיה לעורכו. תחת שלטון המנדאט נקט ה**פלסטיין פוסט** בקו שתמך במאבק להקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ-ישראל ונקט בקו גלוי ותקיף נגד הגבלות שהטיל השלטון הבריטי על עליית יהודים לארץ-ישראל. בשנת 1950 שינה העיתון את שמו ל- **The Jerusalem Post**.

בשנת 1955, כאמור, נבחר אגרון לראש עיריית ירושלים, וכיהן בתפקיד זה עד למותו. באוגוסט 1956 ניצל מנסיון הדחה בזכותו של רחמים **כלנתר**, שנטש את סיעתו, סיעת "הפועל המזרחי", שפעלה כדי להדיח את אגרון, והפך לתומך של אגרון. בתמורה מונה

"כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר ה' צְבָ-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ב', כ"ב באלול תשס"ח (22 בספטמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

כלנתר לתפקיד סגן ראש העיר הממונה על ענייני דת ותברואה. מעשה זה יצר את המושג **כלנתריזם**.

"כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר ה' צְבָ-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**
בשִׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל